

ORMANLARLA İLGİLİ TANIMLAMALAR – 4:

ORMAN-DIŞI (NON-FOREST)

Serdar Yegül ¹

Bir önceki yazıda 'orman alanı' tanımı üzerinde durulmuŐtu. Bu yazıda ise, orman-dışı (non-forest) tanımı üzerinde durulacaktır. ²

'Orman-dışı' tanımı

'DiŐer ormanlık alan' (other wooded land) ve 'orman dışındaki ağaŐlar' (trees outside forests - ToF) terimleri sadece FRA'nın³ tanım setinde mevcuttur.

FRA 'diŐer ormanlık alan' tanımını üç Őekilde yapmaktadır. 'DiŐer ormanlık alan', ya (a) % 5 ilâ 10'u, 5 metre boya eriŐebilen ağaŐların tepe örtüsüyle kaplı alandır; ya (b) % 10'undan daha fazlası 5 metre boya eriŐemeyen ağaŐların tepe örtüsüyle kaplı alandır; ya da (c) % 10'undan daha fazlası ıalı veya funda ile kaplı alandır⁴.

'Orman dışındaki ağaŐlar', orman ve diŐer ormanlık alan olarak tanımlanmayan alanlardaki ağaŐlara ve bu ağaŐların çevrelerine denmektedir. Terimi biraz daha açacak olursak, 'orman dışındaki ağaŐlar', (a) altyapı tesisleri ve tarım alanları boyunca uzanan ağaÇ veya ıalı Őeritlerini iŐeren, 0,5 hektardan daha az alanı kaplayan ağaÇ gruplarıdır; (b) tarım alanlarındaki daŐınık ağaŐlardır; (c) meyve ağaŐları ve palmiye ağaŐlandırmaları gibi odundan baŐka amaŐlar iÇin yapılan ağaŐlandırmalardır ve (d) binaların etrafında ve park ve bahŐelerdeki ağaŐlardır⁵.

Ormancılık bakıŐ açısından bakıldığında, orman ve diŐer ormanlık alan olarak sınıflandırılmayan alanlara 'diŐer alan' (other land) denmektedir. Bu alanlar, tarım alanlarını, ıayır ve meraları, ve ıorak alanları iŐermektedir.

DiŐer taraftan UNFCCC⁶ **yeniden bitkilendirme (revegetation)**, "en az 0,05 hektarlık alanı bitkilendirerek, o yerdeki karbon stokunu insan eliyle arttırmaktır" Şeklinde tarif edilmektedir. Yalnız bu bitkilendirme tarifi, UNFCCC tanımlarındaki ağaŐlandırma (afforestation) ve ağaŐlandırma (reforestation) tanımlarını karŐılamamaktadır.

FRA'nın 'diŐer ormanlık alanlar' tanımlamasında, alan kullanımı hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir. 'DiŐer ormanlık alan'larda tarım veya otlatma yapılıp yapılmayacağı

¹ Orman Mühendisi, Çevre ve Orman Bakanlığı, AğaŐlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel MüdürlüĐü. Yazılara iliŐkin ilave ve deĐiŐiklik önerilerinizi syegul@cevreorman.gov.tr e-posta adresine veya 0312 207 5771 numaralı telefona bildirebilirsiniz.

² Bu yazı dizisi öncelikle, 2002 yılında iki kez ve 2005 yılında ise bir kez gerŐekleŐtirilen 'ormanlarla ilgili tanımlamaların uyumlaŐtırılması uzmanlar toplantı zabıtları'ndan yararlanılarak hazırlanmaktadır. Konu hakkında ayrıca deneyimli uzman meslektaŐ görüşüne de baŐvurulmuŐtur. Daha ayrıntılı bilgi, <http://www.fao.org/DOCREP/005/Y4171E/Y4171E00.HTM> isimli internet adresinden alınabilir.

³ FRA: Orman Kaynakları DeĐerlendirmesi (Forest Resource Assessment)

⁴ FRA 2000a (FRA 2000 Ana Rapor)

⁵ FAO 2000b'de (FRA ıalıŐma Kağıdı No.33)

⁶ BirleŐmiŐ Milletler İklim DeĐiŐikliĐi ıerŐeve SözlüŐmesi (UNFCCC), 21

konusu belirgin değildir. FRA'nın 'diğer alan' tanımı, 'orman' ve 'diğer ormanlık alan' dışındaki tarım alanlarını ve çayırları kapsamaktadır. Fakat bu tanım, 'diğer ormanlık alan'daki alan kullanımları hakkında bir bilgiyi vermemektedir.

FRA'nın 'diğer ormanlık alan' tanımı ile UNFCCC'nin 'yeniden bitkilendirme'ye uygun alanlar tanımı arasındaki fark, alan örtüsü (land cover) konusundadır. FRA tanımı, ağaç ve çalı gibi bütün 'odunsu' (woody) vejetasyonu kapsarken, UNFCCC tanımı, yeniden bitkilendirme terimi altındaki alanlarda yetişen vejetasyonlar hakkında herhangi bir sınırlama getirmemektedir.

Dahası, UNFCCC'nin yeniden bitkilendirme'ye uygun alanlar tanımı, uygun alanlar için en az 0.05 hektar sınırını getirirken, FRA 0.5 hektarı kullanmaktadır.

FRA'nın alan sınıflaması ile UNFCCC'nin 'yeniden bitkilendirme' için uygun alanlar tanımlarını uyumlaştırmak çok zordur. Çünkü yeni alt sınıfların oluşturulması gerekmektedir. En büyük zorluk, FRA'nın 'diğer ormanlık alan' ile 'diğer alan' alan sınıflarının, alan kullanımına göre ayrılmasında yatmaktadır.

Yeniden bitkilendirme, sınırlı sayıda ülkeyi ilgilendirmektedir. Dolayısıyla komple bir uyumlaştırma, yüksek maliyetlerden dolayı birçok ülke tarafında uygun görülmebilecektir.

Diğer bir yaklaşım, kısmi uyumlaştırmadır. Bütün UNFCCC tanımlamaları, değişikliklerin insan eliyle olmasını gerektirmektedir. Bu özellik, FRA'nın 'diğer ormanlık alan' tanımı altında belirtilmemiştir. Bu ayırım, doğal 'diğer ormanlık alan' ve insan-yapımı 'diğer ormanlık alan' şeklinde yapılması uygun olacaktır. Uygunluk açısından, 0.5 hektar ve 0.05 hektar gibi, arazi büyüklükleri (size) arasında da bir ayırım yapmak da uygun olacaktır.

Türkiye'deki Uygulama

Türkiye orman istatistiklerinde Türkiye'nin toplam kara alanının % 27'si orman olarak verilmektedir. Oysa FRA'nın Türkiye ile ilgili verilerinde⁷ Türkiye'nin toplam kara alanının % 13.2'si orman, % 13.8'i ise 'diğer ormanlık alan'ı olarak verilmektedir. Aynı tanımları kullanmak ve aynı istatistik veriler üzerinden çalışmak bakımından, Türkiye'nin 'orman' tanımını tekrar gözden geçirmesi yararlı olacaktır.

Bir Sonraki Yazıda

Bir sonraki yazıda, "orman (forest) ile orman-dışı (non-forest) terimleri arasındaki değişiklikler" üzerinde durulacaktır.

⁷ FRA 2005